

До спеціалізованої вченої ради
ДФ 35.051.182 у Львівському
національному університеті
імені Івана Франка
79000, м. Львів, вул. Університетська, 1

РЕЦЕНЗІЯ
на дисертаційну роботу
Лань Оксани Богданівни на тему:
«Режисура одноактної хореографічної вистави:
теоретично-практичний аспект»,
представлену на здобуття ступеня доктора філософії
з галузі знань 02 Культура і мистецтво
за спеціальністю 024 Хореографія

1. Актуальність дисертаційної роботи.

Науково-практична потреба для розвитку мистецтва хореографії – це дослідження сучасного хореографічного мистецтва: аналізувати останні тенденції та явища, систематизувати та осмислити накопичений досвід провідних хореографів. Нові технології танцю, нові форми сценічного мистецтва та синтез різних видів мистецтв спонукали до нових способів творення хореографічних вистав, які утворились завдяки експерименту та новаторському погляду на мистецтво танцю. Різноманіття можливостей хореографічної режисури збагачено використанням принципів режисури видовищних мистецтв.

Запропоноване Оксаною Богданівною Лань комплексне дослідження процесу створення хореографічного твору зосереджено на режисурі одноактної хореографічної вистави у її нових конфігураціях (балет-перформанс, танцювальна вистава тощо), зокрема на процесі створення одноактної хореографічної вистави групою авторів-хореографів та специфіці їхньої взаємодії у втіленні задуму колективного творчого проекту, запровадження використання сценарно-режисерського ходу та способів монтажу.

Наявний перелік напрямів вивчення хореографії згідно паспорту спеціальності та стандартів вищої освіти (третього освітньо-наукового рівня вищої освіти), дозволяє дослідити інтеграцію нових режисерських прийомів в хореографії.

2. Ступінь обґрунтованості наукових положень, сформульованих у дисертації, достовірність і наукова новизна висновків та рекомендацій.

Наукові положення, викладені у дисертації, відзначаються високим рівнем обґрунтування, що не викликає сумнівів, оскільки вони базуються на ретельному та висококваліфікованому аналізі теоретичних основ і розробленому методологічному підґрунті.

Джерельна база з теми дослідження складається з режисерських, балетмейстерських та хореографічних праць, словників та енциклопедій, історичних та театрознавчих відомостей, міжмистецьких статей вітчизняних та зарубіжних теоретиків, матеріалів власного приватного архіву авторки, а також відеозаписів та відомостей про балети, хореографічні та драматичні вистави, перформанси, хореографічні твори та інші сценічно-мистецькі твори, які тим чи іншим чином дотичні до режисерських принципів створення одноактної хореографічної вистави. Список використаних джерел налічує 346 позицій, з яких 162 – іноземними мовами.

Використаний методологічний підхід дозволив Оксані Лань отримати науково обґрунтовані результати, які, безумовно, мають значущість як в галузі науки та теорії, так і в практичному аспекті.

Дисертація підтверджує повноту опублікування основних положень через апробацію на 10 всеукраїнських та міжнародних науково-практичних конференціях. Окремі складові дисертації обговорено на засіданнях та науково-методичних семінарах кафедри режисури та хореографії, а також наукових семінарах факультету культури і мистецтв Львівського національного університету імені Івана Франка. Основні результати дисертації висвітлено в 13 одноосібних публікаціях та 2 навчальних посібниках.

Дослідження вносить наукову новизну шляхом окреслення новітніх конфігурації одноактної хореографічної вистави (кінця ХХ – початку ХХІ ст.) та її найбільш використовуваних форм; застосування сценарно-режисерського ходу, а також прийомів перформансної дії, як сполучної ланки між епізодами в сценарії одноактної хореографічної вистави; доведення особливостей тематично-проблемного підходу створення сценарію хореографічних вистав; застосування специфічних видів монтажу у втіленні одноактної хореографічної вистави; осмислення проблематики процесу створення танцювальної вистави в умовах колективної творчості авторів-хореографів.

Варто наголосити на логічній та завершеній структурі дисертаційної праці, яка представлена вступом, трьома розділами з висновками до кожного з них, загальними висновками, списку використаних джерел і додатків. У вступній частині тексту дисертації викладено необхідні положення щодо актуальності дослідження, зв'язок роботи з науковими програмами (планами,

темами, грантами) його мети, завдань, об'єкта і предмета, методології, теоретичної бази, наукової новизни, теоретично-мистецького та практичного значення, особистого внеску здобувача; подано відомості про апробацію та публікації, а також структура роботи.

У першому розділі розглянуто зміни в хореографічному мистецтві, що відбулись протягом ХХ ст., а саме генезис виразних засобів формування одноактної хореографічної вистави ХХ ст. – початку ХХІ ст. Ці трансформації включали перетворення в словниковому аспекті, стосувалися форми та структури балетних вистав, а також естетичного підходу та нового розуміння внутрішнього змісту сценічних образів. З'ясовано, що протягом ХХ ст., а особливо в ХХІ ст., спостерігається синтез з іншими видами мистецтва, що сприяло виникненню авангардних та експериментальних творів, застосуванню технічних інновацій у костюмах та декораціях. Доведено особливості поширення форми одноактної хореографічної вистави. Наведено приклади очевидної популярності деяких сюжетів одноактних балетів, які протягом ст. мають свої римейки у творчості різних балетмейстерів, або є збереженими як надбання минулого в репертуарі театрів балету. Проаналізовано використання форми одноактного балету (хореографічної вистави) в Україні, звернено увагу на її застосування в репертуарах державних театрів опери та балету, в творчих колективах, заснованих відомими хореографами, в аматорських і самодіяльних колективах.

У другому розділі розглянуто нові умови формування концепції одноактної хореографічної вистави. Виявлено, що синтез видів мистецтв, взаємопроникнення технік та технологій танцю та розвиток поліжанровості у хореографії як способи виявлення особистості хореографа. Розглянуто особливості тематично-проблемного підходу створення сценарію хореографічних вистав. Визначено, що найбільш використовуваними новітніми хореографічними формами є: безсюжетні балетні вистави, театралізовані танцювальні вистави, балети-перформанси, тематичні хореографічні вистави, складно-синтезовані хореографічні твори. Розглянуто різновиди першоджерел для створення сценарію (лібрето) одноактної хореографічної вистави. Визначено, що розвиток нових форм та їх сценарної організації спонукав хореографів до нового осмислення літературного викладу свого задуму майбутнього хореографічного твору: від сюжетного лібрето до компільованого сценарію (на кшталт сценаріїв видовищно-театралізованих заходів). Доведено, що такий вид сценарію доцільно застосовувати при роботі над складно-композиційними хореографічними виставами, а також, у створенні тематичних хореографічних вистав, особливо якщо цей проект втілює група авторів-хореографів. Враховуючи весь процес створення одноактної хореографічної

вистави колективом авторів-хореографів, виділено особливі soft skills молодого балетмейстера в умовах колективного хореографічного проекту.

У третьому розділі досліджено інтеграцію режисури у створення нових форм у хореографії. Зазначено, що одним із основних методів управління виставами, які мають елементи театралізації, є застосування сценарно-режисерського ходу, який розробляється сценаристом і режисером, та монтажу – важливого засобу, який допомагає розкрити взаємозв'язки між різними явищами реальності та створити художні образи, а також репрезентує процес структурування та координації різних фрагментів інформації, фактів і епізодів, які можуть бути значно віддаленими один від одного, з метою створення нового смислу або ефекту, де кінцева мета монтажу полягає в зацікавленні глядача рухом сюжету та передачі теми події чи вистави сюжетними ходами. Враховуючи специфіку нових форм, народжених простором хореографії, запропоновано концепцію використання окремих способів монтажу, а також запозичений з мистецтва перформансу прийом використання елементів сценічної дії або заданої імпровізації в часі («тут і зараз»), в практиці режисури одноактних хореографічних вистав, (особливо тематичного спрямування).

Дослідження втілення таких прийомів показує, що їх практичне застосування на сьогоднішній день (20-і роки ХХІ ст.) є реальністю в діяльності професійних хореографів та молодих постановників, зокрема коли мова йде про виконання проекту групою авторів-хореографів.

У Висновках підсумовано результати дослідження. Список використаних джерел, що налічує 346 позицій, оформлений відповідно вимог до кваліфікаційних робіт. В Додатках № 1–7 подано методи роботи над сценарієм хореографічної вистави, методи монтажу, список вистав студентів кафедри режисури і хореографії, афіші одноактних вистав, програмки-буклети танцювальних вистав, список відеоматеріалів з особистого архіву дисертантки, фото хореографічних вистав кафедри режисури і хореографії. У Додатку № 8 подано список праць здобувачки, а саме: наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації; опубліковані праці, які додатково відображають наукові результати дисертації, а також відомості про апробацію результатів роботи.

3. Загальна оцінка дисертаційної роботи та повнота викладу одержаних результатів дослідження в опублікованих працях. Основні положення, висновки та рекомендації дисертаційної роботи О. Б. Лань повністю висвітлені в 13 одноосібних публікаціях та 2 навчальних посібниках, які відзначаються своєю науковою цінністю та відповідають вимогами щодо дотримання академічної доброчесності. Зміст анотації відповідає основним положенням дисертації й відображає її мету та новизну. Зміст анотації не

містить інформацію, яка була б відсутньою у тексті дисертації. Аналіз тексту дисертаційного дослідження дає підстави стверджувати про дотримання вимог академічної доброчесності. Зазначене вище дозволяє стверджувати, що представлена дисертаційна робота є самостійним, завершеним, цілісним науковим дослідженням, результати якого мають значення для розвитку хореографічної науки та постановочної практики.

4. Зауваження та запитання щодо змісту дисертації. Відзначаючи наукову цінність та практичну значущість дослідження, дозволю собі поставити запитання та висловити певні зауваження, що виникли у процесі рецензування дисертації:

1. За яким принципом авторка формулює термін «танцювальна вистава»?

2. Яке мистецьке значення робіт молодих балетмейстерів у контексті формування новітнього хореографічного мистецтва України?

Загальний висновок. Сформульовані запитання та зауваження не впливають на загальний високий науковий рівень дисертації, не піддають сумніву основні наукові результати, одержані авторкою, та мають характер рекомендацій. Загалом за своїми актуальністю, ступенем новизни, постановкою та способом вирішення поставлених завдань, теоретичним та практичним підґрунтям, а також обґрунтованістю одержаних результатів дисертація О. Б. Лань на тему «Режисура одноактної хореографічної вистави: теоретично-практичний аспект», відповідає вимогам п.п. 6, 7, 8, 11 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 (із змінами, внесеними згідно з постановами Кабінету Міністрів України від 21.03.2022 року № 341 та від 19.05.2023 року № 502), та Вимогам до оформлення дисертації, затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 року № 40, а її авторка, Лань Оксана Богданівна, заслуговує на присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 02 Культура і мистецтво за спеціальністю 024 Хореографія.

Рецензент:

кандидат мистецтвознавства,
доцент кафедри режисури та хореографії
Львівського національного університету
імені Івана Франка

Руслан КУНДИС